

ת"פ 3721/12/14 - מדינת ישראל נגד פלוני

ת"פ 3721-12-14

תאריך: 18.7.17

בית משפט מחוזי חיפה
בשבתו כבית משפט לנוער
בפני: כב' השופט יחיאל ליפשיץ

מדינת ישראל

המאשימה:

- נגד -

פלוני

הנאשם:

באמצעות בא כוחו עו"ד ויסאם עראף (סניגוריה ציבורית)

גזר דין

תיק זה נוהל בדלתיים סגורות משום שהנאשם קטין. אני מתיר את פרסום גזר הדין

אך אוסר פרסום כל פרט שעשוי להביא לזיהוי הנאשם.

כללי

1. הנאשם הינו קטין יליד 0.0.97 - כיום כבן 20 שנים - ונמצא אחראי, לאחר שמיעת ראיות, למותם של שני בני דודיו במהלך אירוע שהתרחש בתאריך 0.0.13, אז נהג ברכב ללא שהחזיק ברשותו רישיון נהיגה ונמלט מניידת משטרה. במהלך ההמלטות איבד שליטה על הרכב בו נהג והתנגש במשאית שחנתה בצד הדרך. כתוצאה מכך נהרגו שני המנוחים.

2. כתב האישום כנגד הנאשם הוגש בתאריך 2.12.14, כשנה וחצי לאחר האירוע, וזאת לאחר שהתקבל אישור היועץ המשפטי לממשלה לפי ס' 14 לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א - 1971 (להלן: **חוק הנוער**). משום כפירתו בעובדות כתב האישום ומשום יתר טענות

עמוד 1

ההגנה שהועלו במסגרת ניהול התיק, נשמעו ראיות ובסופן נקבעו, בתמצות, הממצאים הבאים (ר' במיוחד פרק ה' להכרעת הדין).

3.נאשם ושני המנוחים, תושבי XXX, נסעו בפרק הזמן שטרם האירוע ברכב השייך לאביו של המנוח פלוני. (להלן: **הרכב**) ברחובות העיר. בשלב מסוים הגיעה החבורה סמוך לפיצריה, יצאו את הרכב והותירו אותו חונה בנתיב הנסיעה. זמן מה לאחר מכן הגיעה נידת משטרה למקום, אז רצה החבורה לרכב והנאשם התיישב במושב הנהג. הניידת חסמה באופן חלקי את הרכב ובמקביל החל אחד השוטרים לצאת את הניידת וקרא לנאשם להציג רישיונות. באותו שלב החל הנאשם בהימלטותו בנהיגה - בתחילת הנסיעה פגע חלקו הקדמי שמאלי של הרכב בדלת הקדמית ימנית של הניידת וכתוצאה מכך נפצע השוטר לעיל. לאחר מכן נהג הנאשם את הרכב במהירות של כ 80 קמ"ש (הערכה זהירה ביותר). כעבור כ 200 מטר, בהתקל הכביש לשמאל, איבד הנאשם את השליטה על הרכב באופן שהרכב סטה ימינה מקשת הפניה והתנגש בחלקה האחורי של משאית שחנתה בצד ימין של הדרך. ציינתי במסגרת הכרעת הדין כי: ". **מדובר אם כן באירוע, שחרף חומרתו הרבה, הינו "פשוט" - קטין ללא רישיון נהיגה מבחין בניידת ונמלט ממנה בנהיגה מהירה ופרועה.**"

4. לעניין טענות הנאשם כי גם בהינתן כלל הקביעות העובדתיות אין להרשיעו בעבירות ההריגה, הפניתי למספר נתונים שיש בהם להביא למסקנה כי התקיים בנאשם היסוד הנפשי הנדרש להתקיימותה של עבירה זו: ראשית, הנאשם מעולם לא הוסמך לנהוג ולא היה ברשותו הידע או הניסיון לכך; שנית, הנאשם נסע במהירות גבוהה ביותר ושאינה מותאמת לתנאי הדרך; שלישית, הנאשם עשה את האמור לעיל תוך כדי הימלטות מניידת משטרה כאשר מטרתו העיקרית הינה להימלט מהניידת.

5. בנוסף, נדחו טענות הנאשם כי ה"אשם" בכך שנמלט מהניידת ואיבד שליטה על הרכב, נעוץ בשוטרים שרדפו אחריו. כן נדחו יתר טענותיו - נטען כי ה"אשם" טמון במשאית שחנתה בצד הדרך וכן הועלו טענות בנוגע לכשירותו הטכנית של הרכב בו נהג ובדבר הקשר הסיבתי והמשפטי שלהם לאירוע. יחד עם זאת קבעתי כי הוטל ספק הפועל לטובת הנאשם כי הצמיג הקדמי ימני הותקן בצורה לא נכונה ודבר זה ייתכן והוביל לכך כי לחץ האויר בצמיג בעת האירוע לא היה תקין, אך ציינתי שאין בכך לנתק את הקשר הסיבתי משפטי לתוצאות האירוע.

תסקיר שירות המבחן לנוער

6. נאשם הינו בן למשפחה נורמטיבית ומושרשת בקהילה, נעדר עבר פלילי, סיים 12 שנות לימוד, עובד באופן חלקי לפרנסתו. הגורמים שהיו עמו בקשר לאורך השנים נתנו בעניינו חוות דעת חיוביות ותיארו כי הוא נעדר בעיות או התנהגות חריגה לאורך השנים. שירות המבחן העריך כי בעקבות התאונה שרוי הנאשם במצב של פוסט טראומה וזאת כעולה מדיווחי קרוביו (הסתגרות חלקית, קושי לעבוד לאורך זמן, קושי להירדם) וכן מתיאוריו לקצינת המבחן (תכנים דכאוניים, רגשות אשם, הצפת זיכרונות) וצוין כי הדרך שלו להתמודד עם התאונה היא אמונתו שהתאונה היתה תולדה של כוח עליון.

7. הנאשם הביע צער רב על אובדן שני חבריו, תיאר את האירוע במהלכו ניסה להימלט בנהיגה מהניידת וזאת משום שלא היה ברשותו רישיון נהיגה, וכפי שנהג במהלך משפטו - לא לקח אחריות

מלאה על האירוע, הכחיש את הפגיעה בניידת ובשוטר בתחילת האירוע וייחס את אובדן השליטה ברכב לגורמים חיצוניים (סנוור על ידי הניידת, בור בכביש וכו').

8. שירות המבחן התרשם כי הנאשם מתקשה "להיפגש" עם תוצאות מעשיו וכן צוין כי רגשות האשם טרם עובדו והדבר מוביל אותו, כאמור לעיל, להשליך את האחריות על גורמים חיצוניים ו/או להפגין עמדה פטליסטית. צוין, כי לאחר התאונה ועל רקע מצבו הנפשי הוא הופנה לטיפול פסיכולוגי בקהילה אך לאחר פגישה אחת החליט כי אינו זקוק לעזרה. עוד צוין כי סמוך לאחר האירוע, בשנת 2013, יצר שירות המבחן לנוער קשר עם הנאשם. הנאשם והוריו הגיעו רק לשני מפגשים ונתקו קשר. לאחר הכרעת הדין (החל מחודש 11/2016) חודש הקשר - בתחילה הנאשם היה סגור ומופנם אך בהמשך (סה"כ 10 מפגשים) החל לגלות נכונות להיעזר בגורמי הטיפול, אף כי ניכר שהוא עדיין נמצא במצב פוסט טראומה כאמור לעיל ואף הביע רצון לידון למאסר בפועל כך שיוכל, לדבריו, להגיע לשקט פנימי. במסגרת בדיקה פסיכודיאגנוסטית (חודש 2/17) עלה שמדובר בצעיר ללא קווים עברייניים המאופיין, בין היתר, בקשיים רגשיים (הבאים לידי ביטוי בצמצום יתר וקושי להביע תכנים רגשיים) על רקע האירוע בו היה מעורב.

9. על רקע כלל הנתונים שנפרסו בתסקיר שירות המבחן לנוער ורק תמציתם הובא לעיל, משום גורמי הסיכוי (עבירה יחידה, היעדר קווים עברייניים, מוכנות להליך טיפולי, משפחה תומכת), מחד; וגורמי הסיכון מנגד (אי לקיחת אחריות מלאה, מנגנוני הגנה נוקשים, מצב נפשי שאינו מעובד), הומלץ שלא להטיל על הנאשם מאסר בפועל - עונש שיכול להעצים את מצוקתו הנפשית, עלול להביאו למצבים מסוכנים וכן להביא לחשיפתו לאוכלוסייה בעלת נורמות עברייניות - ובמקום זאת להשית עליו מאסר שירוצה בעבודות שירות ובמקביל להטיל עליו צו מבחן ל 18 חודשים במסגרתו ישולב במסגרות טיפוליות שונות.

ראיות המאשימה לעונש

10. המאשימה ציינה כי הנאשם נעדר רישום פלילי "רגיל" או תעבורתי.

ראיות הנאשם לעונש

11. מטעם ההגנה הוגשה חוות דעתו של פרופ' תומר עינת מהמחלקה לקרימינולוגיה באוני' בר אילן. חוות הדעת נשאה את הכותרת "השפעתו השלילית של עונש המאסר ויעילותן של חלופות לעונש המאסר ביישום מטרות השיקום, הטיפול והפחתת הפשיעה העתידית בקרב עברייני פעם ראשונה" והתייחסה הן לסוגיה לעיל באופן כללי והן לנאשם העומד לפנינו וזאת לאחר מפגש שנערך בין פרופ' עינת לנאשם. מדובר בחוות דעת רחבת יריעה אשר סקרה באופן כללי את מדיניות הענישה, כפי שמצא עורך חוות הדעת לנתחה, הן בארץ והן בעולם. כך נסקרו מטרות הענישה השונות וצוין כי דווקא שימוש בכלים עונשיים שאינם כוללים מאסר מאחורי סורג ובריח עשוי להביא, בשימוש מושכל, לשיקום והתרעה אפקטיבית יותר של עבריינים מביצוע עבירות בעתיד. עוד התייחסה חוות הדעת למאפייניהם הפסיכו-חברתיים של עבריינים מתבגרים (12-18) ובוגרים-צעירים (18-21), הודגשו נזקי עונש המאסר על אוכלוסיות אלה (בעיקר משום תת תרבות האסירים), וזאת אל מול חלופות מאסר שונות הכוללות מרכיבים טיפוליים-שיקומיים אינהרנטיים ושיש בהן להפחית מסוכנות עתידית. פרופ' עינת הפנה לנתוני הנאשם (ללא מעורבות פלילית,

ביצע את העבירה בהיותו נער, זוכה לתמיכה משפחתית, סובל מהפרעה פוסט-טראומטי) וגרס שענישה שיקומית תציב אותו על דרך חיובית שתפחית את הסיכוי לחזרתיות בביצוע עבירות עתידיות ותהיה אפקטיביות יותר עבורו. בעדותו, הדגיש פרופ' עינת את עמדתו לפיה הגישה לפיה יש צורך בענישה מכבידה כדי להשיג את מטרות ההרתעה והמניעה (קל וחומר מטרת השיקום), הינה חסרת תוקף מדעי. יחד עם זאת, אישר העד, בהתייחס לעקרון הגמול, כי קשה מאוד לכמת עקרון זה אך הפנה לעמדת משפחות המנוחים בעניינו אשר אינן מעוניינות בהענשת הנאשם וכן הדגיש את השפעותיו השליליות של הכלא על הנאשם.

12. בנוסף לפרופ' עינת לעיל, העידו מטעמו של הנאשם מספר בני משפחה: מר XXX שהיה אחיו של המנוח פלוני ובן דודו של פלוני, מר XXX, המשמש כסגן ראש עיריית XXX שהינו דודו של הנאשם, וד"ר XXX שהינו דודו של הנאשם וכן היה דודו של המנוח פלוני. כל השלושה מסרו אודות הקשרים ההדוקים ששררו בין הנאשם לבין המנוחים. השלושה לא רק שהיו בני דודים אלא בעיקר היו חברים קרובים והרבו להיפגש ולבלות יחדיו. העדים מסרו כי המשפחות הגרעיניות של המנוחים אינן מעוניינות בענישת הנאשם, הקשרים בין המשפחות המשיכו לאחר האירוע וימשיכו גם בעתיד. שני העדים הראשונים אף הדגישו כי לאמונתם מדובר באירוע שהוא פרי הגורל ואין מקום לענישה בדמות מאסר. בנוסף, הפנו העדים לייסורים בהם נתון הנאשם משום אחריותו למות בני דודיו הקרובים ועל כך שהוא עצמו במובן מסוים גם קורבן של האירוע ולכן אין מקום ולהענישו בשנית בגין האירוע שילווה וייסר אותו לעד.

טיעוני המאשימה לעונש

13. בטעוניה לעונש הדגישה המאשימה את חומרת מעשיו של הנאשם, וזאת כפי שבא לידי ביטוי בקביעות הכרעת הדין. מדובר בקטין שהגם שלא היה לו רישיון נהיגה או ניסיון בכך, נהג ברכב במהירות גבוהה ונמלט במהירות גבוהה ובנסיעה פרועה ומסוכנת מניידת משטרה. כתוצאה ממעשיו נהרגו שני בני דודיו שנסעו עמו ברכב. נטען כי מעשי הנאשם מהווים זלזול בוטה בחוקי התנועה ובשלטון החוק. המאשימה הפנתה לכך כי הנאשם לא לקח אחריות מלאה על מעשיו וכן הפנתה לאופן שבו בחר הנאשם לנהל את משפטו בהעלותו טענות רבות שרובן נדחו כשהוא יוצא מנקודת הנחה כאילו יש לו "זכות" להימלט מניידת משטרה.

14. המאשימה לא התעלמה מהמלצות שירות המבחן וכן ממצבו של הנאשם כפי שבא לידי ביטוי בתסקיר, אך ציינה כי שירות המבחן שם לנגד עיניו אך את האינטרס השיקומי בעוד שעל בית המשפט לשקול את כלל שיקולי הענישה ובכללם שיקולי הגמול וההרתעה.

15. בהקשר לעבירת ההריגה בכלל ולענישת קטינים או בגירים צעירים בפרט, הפנתה המאשימה לפסיקה מגוונת ממנה עולה, לשיטתה, כי חרף ההתחשבות בנתון מרכזי של גיל הנאשמים, יש ליתן משקל של ממש לערך קדושת החיים ושלמות גופו של האדם. אתייחס לחלק מאותה פסיקה בהמשך.

16. אשר על כן, עתרה המאשימה להשתת עונש שיכלול רכיבים של מאסר בפועל לתקופה ממושכת יחסית, מאסר על תנאי, פסילה לתקופה ממושכת, פסילה על תנאי ופיצוי למשפחות המנוחים.

טיעוני הנאשם לעונש

17. במסגרת טיעוני ב"כ הנאשם נטען כי מבלי להפחית מחומרת מעשיו של הנאשם, אין לשכוח כי אין מדובר במעשה "עברייני" רגיל, אלא במעשה נמהר וטפשי של נער צעיר שנלחץ מפניית השוטרים אליו להציג רישיון נהיגה שלא היה ברשותו, ולכן פעל כפי שפעל.

18. נטען, כי הגם שהנאשם נמצא אחראי להריגתם של חבריו קיים שוני משמעותי בין מקרה זה למקרים אחרים בהם נקבע כי נאשם הרג אחר.

19. עיקר הטיעונים מוקדו בנתוניו של הנאשם ובהמלצות שירות המבחן לשלבו בהליך טיפולי-שיקומי. נטען, כי האדם שביצע את העבירה לפני כ-4 שנים אינו אותו אדם העומד כיום בפני בית המשפט.

20. כמו כן, הפנה ב"כ הנאשם לדברי קרובי המנוחים מהם עלה כי הורי המנוחים לא רק שאינם מעוניינים בענישת הנאשם אלא יחוו זאת, לשיטתו, כפגיעה נוספת על זו שכבר נגרמה להם.

21. בנוסף, הפנה ב"כ הנאשם לחוות דעתו של פרופ' עינת וכן להמלצות שירות המבחן כאשר בהקשר האחרון צוין כי יש ליתן להן משקל מכריע בשים לב לנסיבות העניין ולכך כי מדובר בנאשם שהינו קטין.

22. בהתייחס לטענה כי רק לאחרונה החל הנאשם בהליך טיפולי צוין כי מצבו הקשה של הנאשם לאחר התאונה לא אפשר לו להתפנות להליך הטיפולי שהוצע לו בזמנו על ידי שירות המבחן לנוער. ולעניין הטענה כי הנאשם לא נטל אחריות מלאה על מעשיו - נטען כי לא כך הוא הדבר ואין ללמוד מעצם ניהול ההליך ומהכחשת חלק מעובדות כתב האישום כי אין קבלת אחריות מלאה, שכן אודות קבלת האחריות ניתן ללמוד מדבריו של הנאשם בפני שירות המבחן וכעולה מעדויות בני משפחתו אשר מכירים אותו מחיי היום יום.

23. עוד נטען כי עקרון הגמול אינו בא לידי ביטוי בהכרח דווקא במאסר וכי גמולו של הנאשם בא לידי ביטוי, בין היתר, בייסוריו של הנאשם על שגרם לקרובים ביותר אליו. זאת ועוד השתת מאסר אף עשויה להעצים את האובדן שנגרם למשפחות המנוחים. אשר על כן, נטען כי ניתן להסתפק במקרה זה בענישה מתונה בדמות מאסר לריצוי בעבודות שירות ובמקביל לשלב את הנאשם בהליך טיפולי במסגרת שירות המבחן וזאת כפי שהומלץ בתסקיר.

דבר הנאשם

24. הנאשם מסר כי הוא מאוד מצטער ומתחרט על מעשיו וכן ציין כי האירוע השפיע עליו ועל מהלך חייו.

דין ומסקנות

25. גזירת הדין בתיקי תאונות דרכים קטלניות, בין אם הורשעו הנאשמים בעבירת רשלנות ובין אם בעבירת הריגה, הינה קשה. מצד אחד נמצא לא פעם נאשם שהתנהלותו ודרך חייו, למעט התנהגותו באירוע העומד לדין, הינה נורמטיבית ושליחתו למאסר תפגע בו; ומנגד, על הכף השני של המאזניים נמצאים הערכים המוגנים של קדושת החיים, שמירת חייהם וגופם של המשתמשים בדרך ושיקולי ענישה של גמול, הרתעה והגנה על הציבור (ור' לדוגמה בהקשר זה האמור בע"פ 62/09 **חדש נ' מ"י**, 4.6.09).

26. זאת ועוד, בתיקים מעין אלה תשומת הלב, ולו באולם בית המשפט, מופנית לנאשם - מרב עמוד 5

הראיות לעונש וכן תסקיר שירות המבחן, מקום שזה מוגש, מתייחסים אליו, אך בית המשפט צריך לזכור את "קולם" של הקורבנות ויש לשקלל את יתר שיקולי הענישה שהינם כלליים יותר מעניינו הצר של הנאשם.

27. הפסיקה במקרים שכאלה נתנה דגש לעקרונות הגמול וההרתעה וערך חיי האדם. כך, בע"פ 8191/08 **גבארה נ' מ"י**, 24.5.10 (עבירת הריגה בהקשר לתאונת דרכים) צוין כי:

"לא נקמנות ולא הרצון לרצות איש הם העומדים לנגד עיניו של בית המשפט בבואו לגזור דינו של עבריין, כי אם השאיפה להגשים את התכליות הניצבות בבסיסו של הדין הפלילי, בכללן תכליות ההרתעה והגמול. על בית המשפט להרים את תרומתו ולשאת במלאכת המאבק הנחוש בתאונות הדרכים, וזאת באמצעות מתן ביטוי לערך קדושת החיים על ידי הטלת ענישה מחמירה. . בשל האמור לעיל, עלה בשנים האחרונות רף הענישה בעבירות מסוג זה. . "

ובע"פ 6105/16 **חזון נ' מ"י**, 13.7.17, צוין כי:

"עם כל ההבנה למצבו האישי של המערער, ברי כי יש לשים את הדגש במקום אחר. ראשית לכל, הזרקור מופנה אל נפגע העבירה. המנוח היה בן 34 ואב לשלושה. גרימת מותו של המנוח הביאה להריסת עולם ומלואו, והמחיר שאותו שילמה משפחת המנוח אינו ניתן לשיעור. שנית, הדגש מושם על החברה בכללותה, ועל הנפגעים הפוטנציאליים מנהיגה רשלנית ופושעת. בהינתן דגשים אלה, ישנם שלושה כללים מנחים לענישה על עבירות של גרימת תאונה קטלנית תוך שימוש ברכב. הכלל הראשון, קדושת החיים. הכלל השני, והוא שיקול מרכזי בענישה, הינו מידת האשמה של הנהג. הכלל השלישי קובע כי הנסיבות האישיות של הנהג מתגמדות נוכח התוצאה הטראגית של התאונה."

וכן ר' בהקשר זה האמור בע"פ 6755/09 **אלמוג נ' מ"י**, 16.11.09.

28. ואם גזירת הדין בתיקים מעין אלה הינה קשה, הרי שלגבי קטינים הדבר נכון שבעתיים, וקל וחומר בעניינינו בו הנאשם היה בן 15 שנים ו 10 חודשים בלבד בעת האירוע, ונמצא כאמור אחראי למותם של שני קטינים - בני דודיו שהיו חבריו הקרובים.

29. המחוקק בחר לייחד את עניינם של קטינים מעניינם של בגירים לכל אורך ההליך הפלילי - החל משלב המעצר והחקירה (והתייחסתי לכך במסגרת הכרעת הדין בהפנותי לכשלים שנפלו בחקירת הנאשם); דרך ניהול המשפט; ועד סוגיית ההרשעה ודרכי הטיפול והענישה. הדבר הינו פועל יוצא של מאפייניהם המיוחדים של הקטינים - חוסר בשלותם לעתים, חוסר יכולתם לעמוד לעתים בלחצים ועוד נתונים המאפיינים ומייחדים אותם כאנשים צעירים הנמצאים בהליך גדילה והתבגרות. זו אף הסיבה שיש ליתן דגש למיצוי סיכויי שיקומם של קטינים ויש ליתן משקל לנסיבותיו האישיות של הקטין, לגילו ולסיכויי שיקומו, כך שיתאפשר לו לחזור לתפקוד נורמטיבי בחברה. מדובר באינטרס של הקטין וכן באינטרס של החברה בכללותה.

בע"פ 7416/15 **פלוני נגד מ"י**, 22.5.16 צוין בהקשר לעיל כי:

"כידוע, לפי התפיסה המשפטית הנוהגת, המבוססת על תפיסה חברתית רחבה, קיים הבדל "איכותי" בין עבריינות קטינים (נוער וילדים) לבין עבריינות מבוגרים, והקטינות כשלעצמה נתפסת כשיקול משמעותי בענישה הפלילית. נגד דבר על שלוש הצדקות עיקריות לכך... סוג של אחריות מופחתת הנובעת מחוסר בשלותו האישיותית של הקטין... השפעת העונש על הקטין... האינטרס החברתי בשיקומו של הקטין... ניתן לשייך באופן עקרוני את ההצדקה בדבר אחריות מופחתת לנקודת הזמן של מועד ביצוע העבירה, ללא קשר עם גילו בעת גזירת דינו; ואילו את ההצדקה בדבר השפעת העונש על הקטין יש לשייך לנקודת הזמן של מועד גזירת הדין, ... מי שביצע עבירה כקטין לעולם יידון כקטין".

ועוד ר' בנדון ע"פ 5987/15 פלוני נ' מ"י, 12.7.17.

30. צד השיקולים לעיל, יש לזכור כי קטינות אינה חסינות ושיקולי הענישה הרגילים אינם "נעלמים" בענינים של קטינים. אכן, יש ליתן משקל יתר - במקרים המתאימים - לשיקולי השיקום ולנסיבותיו האישיות של הקטין, אך שיקולים אלה אינם חזות הכל ויש לאזנם עם יתר שיקולי הענישה. הגם שעקרונות תיקון 113 לחוק העונשין אינם חלים באופן ישיר, קובע ס' 40טו(ב) לחוק העונשין כי "בית המשפט רשאי להתחשב בעקרונות ובשיקולים המנחים בענישה המנויים בסימן זה, תוך התאמתם לענישת הקטין, ככל שסבר שראוי לתת להם משקל בנסיבות המקרה".

לכן, נקבע בענינים של קטינים כי השיקולים העיקריים שעל בית המשפט לבחון בטרם הרשעת קטין וגזירת דינו הם: גילו של הקטין בעת ביצוע העבירה; האם הקטין הביע חרטה ונטל אחריות; עברו הפלילי; סיכויי השיקום; וחומרת מעשיו (ור' בהקשר זה, לדוגמה, האמור בע"פ 49/09 פלוני נ' מ"י 8.3.09; ע"פ 7350/12 פלוני נ' מ"י, 14.1.13; ע"פ 7228/11 פלוני נ' מ"י, 4.4.12).

31. בהתאם לעקרונות הכלליים לעיל בהקשר לענישת קטינים, אפנה למספר פסקי דין שנתנו בענינים של קטינים במקרים דומים.

32. בע"פ 2580/93 פלוני נ' מ"י, 22.7.93. נדון עניינו של קטין, בן 17 בעת האירוע, שנדון לשנתיים מאסר לאחר שדרס נער בן 12 ב"תחרות" עם כלי רכב אחר בשכונת מגורים, זמן קצר לאחר שקיבל את רישיון הנהיגה. בית המשפט העליון דחה את הערעור על חומרת העונש וציין כי: "על בית המשפט בגזרו דינו של נאשם לתת את הדעת למכלול: גם למצבו האישי של הנאשם, שהרי הענישה היא אינדיווידואלית, אך גם, ובמידה לא פחותה ולפעמים אף במידה יתרה, לצורך להרתיע עבריינים בכוח מפני מעשים כאלה ולקבוע נורמות ענישה שתהיינה ידועות לכול, למען ישמעון אחרים וייראו".

כמו כן, התייחס בית המשפט לקטינות הנאשם וציין כי:

"משמעורבים במעשים אלה, במידה רבה, נהגים צעירים דווקא, הרי מדיניות ההרתעה מחייבת שיושת עונש מוחשי ומכאיב גם על נאשמים שהם קטינים . . ."

וכן צוין כי:

"דואב הלב שהמערער יצטרך לשאת בעונש הקשה והמתסכל שהוטל עליו, אך יש יסוד להניח שבסופו של דבר יתאושש, יחזור אל עצמו, ייקלט בחברה ויבנה את עתידו בחוג בני משפחתו. לא כן בילד הזך והתמים, קורבן העבירה, שאינו עמנו עוד, ולא כך בבני משפחתו, ששכלו את בנם יקירם לפתע, בדרך אכזרית כמתואר לעיל. בראותנו את התמונה הכוללת, איננו יכולים לומר כי מתקיימת במקרה דנן עילה להתערבותנו בגזר הדין. . ."

33 בע"פ 3702/10 פלוני נ' מ"י, 5.1.11 נדחה ערעורו של קטין, בן פחות 16 שנים שהורשע בהריגת ילדה הולכת רגל עת רכב על אופנוע ללא רישיון ונדון ל 30 חודשי מאסר. בית המשפט העליון ציין כי:

"ערים אנו לקטינותו של המערער, לחייו הנורמטיביים טרם התאונה ולאחריה, ולחרטה שהביע. מנגד ראינו לנגד עינינו את אסונה של הקרבן ואסון משפחתה. אכן, כשהמדובר בקטינים רף הענישה נמוך יותר ושיקולי השיקום תופסים מקום בולט וחשוב; זהו רצון המחוקק המתבטא בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א-1971, ואין צורך להכביר מלים על כך (ראו בין השאר ע"פ 49/09 מדינת ישראל נ' פלוני (לא פורסם)). אך ניטלו לשווא חיייה של הקטינה, קרבן העבירה, והעבירה בה הורשע המערער לפי הודאתו היא עבירת ההריגה, מן החמורות בספר העונשין (20 שנות מאסר ברף העליון)".

ובהמשך ציין כי:

"משוים אנו לנגד עינינו את הצורך במאבק בתאונות דרכים, לרבות בתופעות של נטילת כלי רכב ללא רישוי. . . בנידון דידן ברי כי אין המדובר בעונש קל לקטין בעל רקע נורמטיבי, ומכך נבעה גם התלבטותנו, ולא נעלמו מעמנו - כאמור - התנהגותו עד ליום האסון ורקעה החיובי של המשפחה; אך אל מול השיקולים לטובת המערער עומדת קדושת חיי אדם, שלטעמנו אילולא הקטינות היתה הפגיעה הקשה בה ראויה לענישה מחמירה מזה באופן משמעותי. ואף כשהמדובר בקטין, אין מנוס מהתחשבות בשיקול ההרתעה, כדי שהמבקשים לנהוג בכלי רכב בלא רישיון יידעו כי לסיכון שהם נוטלים, ובעיקר הסיכון שהם יוצרים לזולת בבקשם אחר ריגושים - יש מחיר; כך, אף אם מחיר זה אינו יכול להשיב את הקרבן לחיים. על כן לא ראינו להיעתר לערעור".

34. פסק הדין האחרון אליו אפנה - ע"פ 4278/07 עלי נ' מ"י, 28.1.08, מתייחס למי שהיה קטין בעת מועד התאונה (בן פחות מ 18 שנים) עת נטל את רכבו של אביו, נהג בו ללא רישיון וגרם למות חברו שנסע עמו ולפציעת נוספים. הנאשם נדון ל 3 שנות מאסר ובמסגרת פסק הדין בערעור על חומרת העונש ציין בית המשפט כי:

"התאונה הקשה בה היה מעורב המערער, היא ראייה מוחשית ביותר לתרומתו של מה שמכונה בפי הבריות "הגורם האנושי" לקטל הנמשך בדרכים. לא די לנו ברשלנותם של נהגים שהורשו לנהוג ברכב מנועי לאחר שעברו הכשרה מתאימה, וכבר אנו נתקלים בתאונות רבות בהן היו מעורבים נהגים לא מורשים ונעדרי יכולת להתמודד עם מצבים המזדמנים בדרכו של נהג כמעשה של יום יום. מטבע הדברים, מתקשים גורמי האכיפה למגר תופעה זו, הואיל ובדרך כלל הם עומדים עליה רק לאחר שהנהג ביצע עבירה נוספת. על כן, נראה כי במצב זה שוב אין מנוס מלהשתמש בגורם הרתעה אחר, וכוונתי לרמת הענישה הנוהגת בבתי המשפט, כדי לגרום לנהגים מסוגו של המערער להרהר הרהור נוסף בטרם יאחזו שנית בהגה. המערער, שלא הקפיד עם עצמו, גרם בנהיגתו למותו של אדם ולפציעתם של אחרים, וזו תוצאה אותה היה יכול למנוע בנקל לו רק הקפיד לקיים את החוק. על כן, לא מצאנו בעונש שהושת עליו חומרה כלשהי, ומכאן החלטתנו לדחות את הערעור.

35. חזרה לענייננו - הפנית לעיל לתמצית נסיבות האירוע, שלמעשה מתארות אירוע "פשוט" ואף קצר באופן יחסי. הנאשם וחבריו נהגו ברכב במועד האירוע ללא רישיון נהיגה. בשלב מסוים יצאו את הרכב ומשהבחינו בניידת מתקרבת, חזרו ונכנסו לרכב כאשר הנאשם התיישב על כיסא הנהג.

באותו שלב, חסמה ניידת את רכב הנאשם באופן חלקי ואחד השוטרים ביקש מהנאשם שיציג רישיון נהיגה. הנאשם החל בנסיעה מהירה, פגע קלות בניידת ובשוטר ונמלט מהניידת. המלטות הנאשם היתה בנסיעה פרועה ומהירה, הנאשם שעולה כי היה חסר כישורי נהיגה בסיסיים, נהג את הרכב בעיקול שמאלה במהירות גבוהה ביותר, איבד שליטה עליו, הרכב פגע בחלקו הימני קדמי בפינה השמאלית אחורית של משאית שחנתה בצד ימין של הדרך וכתוצאה מכך נהרגו שני חבריו של הנאשם.

הנאשם כשל לא רק בעצם החלטתו להתחיל ולהימלט מהניידת, אלא גם - ובעיקר - בכך שהמשיך בנסיעה (הגם שהיתה קצרה יחסית) ובחר לנסוע במהירות גבוהה ביותר ולא לעצור חרף הוראת השוטרים לעשות כן.

בהכרעת הדין ציינתי בהקשר זה כי:

"מדובר במי שנמלט מניידת משטרה ללא כל ידע בנהיגה ושעט לתוך עיקול בכביש עירוני במהירות של כ-80 קמ"ש. הנאשם הנאשם איבד שליטה ברכב והתנגש במשאית שחנתה לצד הדרך. הנאשם, במעשיו, נטל סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימת תוצאה קטלנית אך המשיך לעשות כן מתוך תקווה שיצליח למנעה ומתוך אמונה, כך עולה, ש'לי זה לא יקרה'".

36. הנאשם בחר לנהל את משפטו. זו היתה זכותו והדבר לא ישמש לחובתו (ור' בנדון ס' 40 יא (6) לחוק העונשין). יחד עם זאת ומכיוון שהנאשם עתר להקלה בעונשו, לא ניתן שלא להתייחס לאופן שבו ניהל את ההליך וכן לנטילה החלקית ביותר של האחריות למעשיו.

במסגרת הכרעת הדין הפניתי לכך כי בחקירתו כחשוד טען כי: **"אני אומר שהם (המשטרה - י.ל.) הסיבה לתאונה. נכון אנחנו טעינו כי יצאנו ברכב ללא רישיון. אני נותן 30% אנחנו אשמים והשאר המשטרה"** (ת/20, שורות 22-20). לכאורה היה ניתן לטעון כי מדובר בגרסה של בחור צעיר ומבולבל שניתנה עוד טרם הגשת כתב האישום. ואולם, גם ניהול ההליך היה רצוף ניסיונות להסיר מעצמו אחריות למעשיו הברורים. אביא כדוגמה את הכחשתו כי הרכב בו נהג פגע בניידת ובשוטר. מדובר באירוע שולי ביותר - הן לכשעצמו ובמיוחד לנוכח התוצאות הטראגיות של המשך האירוע - אך הכחשה זו לימדה כי גם בשנים שלאחר האירוע, נטילת האחריות של הנאשם על מעשיו היתה חלקית בלבד. נטילת אחריות חלקית זו באה לידי ביטוי גם בהעלאת שלל טענות שהתגלו חסרות בסיס ברובן, מבחינה עובדתית ומשפטית.

37. הנאשם טען להימשכות ההליך ואכן קיימת אי תקינות בולטת בהתנהלות המאשימה בכך שהגישה את כתב האישום כשנה וחצי לאחר האירוע, חרף קטינות הנאשם. יחד עם זאת, גם הנאשם לא תרם לקידום עניינו ואין כוונתי להחלטתו העקרונית לנהל את ההליך, אלא לתוכן טענותיו (והפניתי כדוגמה לטענתו כי לא פגע בניידת, במקום שיאשר למשל שפגע בה אך לא שם לב לפגיעה זו) וכן לדחיות הרבות יחסית שהוגשו מטעמו.

38. כמו כן, עלה מתסקיר שירות המבחן לנוער כי סמוך לאחר האירוע זומן הנאשם לשירות המבחן ונעשה ניסיון לשלבו בהליך טיפולי. משום אי שיתוף פעולה מצד הנאשם והוריו הדבר פסק והחל בשנית רק מספר שנים לאחר מכן, לאחר הכרעת הדין. על פני הדברים מדובר ב"פספוס". איני

יודע כיצד היה נגזר דינו של הנאשם באם היה מסתיים משפטו סמוך יחסית לאחר האירוע, אך ברור כי המסגרות העונשיות והטיפוליות המתאימות לקטין כבן 17, שונות מאלה המתאימות למי שהוא כיום בן 20. הסיניגוריה טרחה, ויש להעריכה על כך כמובן, להצטייד בחו"ד לעניין העונש (חוות דעתו של פרופ' עינת שנדונה לעיל), אך טוב היתה עושה באם היתה דואגת גם לוודא כי הנאשם משולב במסגרות הטיפוליות המתאימות סמוך לאחר האירוע. אזכיר כי הנאשם זכה לייצוג כבר בשלב מוקדם זה.

39. כפי שציינתי לעיל, הנאשם לא ייענש בשל בחירותיו במסגרת ניהול ההליך, אך מצד שני לא ניתן לטעון לענישה מקלה ביותר, כפי שהדבר נעשה, וזאת לאחר ניהול ההליך שהציג תמונה של מי שנוטל אחריות חלקית בלבד על מעשיו החמורים.

40. נתתי דעתי לכלל טיעוני הצדדים ובמיוחד לדברים הנוגעים ללב שהועלו על ידי קרובי משפחת הנאשם והמנוחים. הללו טענו כי אין טעם בהשתתף מאסר מאחורי סורג ובריח על הנאשם וכן טענו כי הורי המנוחים אינם מעוניינים בענישה שכזו. הורי המנוחים עצמם לא התייצבו לדיון. יחד עם זאת, אין מדובר בעניין הנוגע רק למשפחת המנוחים אלא האינטרסים והשיקולים הנוגעים בדבר הינם כלליים, קל וחומר לנוכח העובדה שחייהם של שני נערים הסתיימו בטרם עת במהלך האירוע הטראגי. אפנה בהקשר זה לדברים שצוינו בע"פ 5987/15 לעיל (הגם שבנסיבות שונות לחלוטין וחמורות בהרבה): "**אחרון, אבל ביחס הפוך לחשיבותו וערכו, יש לתת המשקל הראוי לעובדה שנ ג דם, אף הוא קטין. ערך קדושת החיים מחייב לתת ביטוי - גם בבית המשפט לנוער - לכך שחייו של צעיר נגדעו באיבם**". על העונש שיושת על הנאשם, חרף כלל הנסיבות המקלות ובכלל זאת גילו הצעיר, לשקף את אובדנם של שני המנוחים ואת יתר שיקולי הענישה. מסיבה זו אף איני יכול לאמץ את המלצות שירות המבחן לנוער. חומרת האירוע ותוצאותיו מחייבות גיבוש עונש המשקף את כלל שיקולי הענישה ולא רק את שיקולי השיקום. למותר לציין כי כלל השיקולים העומדים לזכות הנאשם, המלצות שירות המבחן לנוער, וכן נתוניו והשפעתו של הכלא על צעיר כמותו הובאו בחשבון לעניין העונש הכולל.

יש לקוות כי הנאשם ישכיל וימצא כוחות, בסיוע גורמי שב"ס וכן בתמיכת משפחתו, לעבור את התקופה הצפויה לו בין כתלי שב"ס ולהתחיל דרך חדשה וחיובית.

41. סוף דבר:

42. **לעניין ההרשעה**, לנוכח חומרת מעשיו של הנאשם ויתר השיקולים לעיל, אני מורה לפי ס' 24 (1) לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א - 1971, על הרשעת הנאשם בעבירות שיוחסו לו - **הריגה**, לפי סעיף 298 לחוק העונשין; **נהיגה ללא רישיון נהיגה**, לפי סעיף 10 לפקודת התעבורה [נוסח חדש] תשכ"א - 1961; **נהיגה ללא ביטוח**, לפי סעיף 2 לפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש] תש"ל - 1970; **סטייה מנתיב** בניגוד לתקנה 40 א' לתקנות התעבורה; **נהיגה במהירות בלתי סבירה**, בניגוד לתקנה 51 לתקנות התעבורה; **נהיגה בקלות ראש וגרימת חבלה של ממש**, לפי סעיף 21 (א) (ג) לתקנות התעבורה; **אי ציות להוראת שוטר** בניגוד לתקנה 23 (א) (1) לתקנות התעבורה; **הפרעה לשוטר בעת מילוי תפקידו**, לפי סעיף 275 לחוק העונשין.

43. לעניין העונש, אני גוזר על הנאשם את העונשים הבאים:

- מאסר בפועל לתקופה של 18 חודשים.
- הנני דן את הנאשם למאסר לתקופה של 12 חודשים וזאת על תנאי למשך שלוש שנים מיום שחרורו והתנאי הוא כי הנאשם לא יעבור עבירת הריגה, לפי ס' 298 לחוק העונשין.
- אני דן את הנאשם ל 6 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים מהיום והתנאי הוא שהנאשם לא יעבור בתקופה זו עבירה של נהיגת רכב ללא רישיון נהיגה או נהיגה בזמן פסילה.
- פסילה מלקבל ולהחזיק רישיון נהיגה לתקופה של 12 שנים החל ממועד השחרור מהמאסר.

הנאשם יתייצב לריצוי מאסרו בבית מעצר קישון בתאריך 10.9.17 עד השעה 10:00, או על פי החלטת שב"ס, כשברשותו תעודת זהות או דרכון. על הנאשם לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיין מוקדם, עם ענף אבחון ומיין של שב"ס, טלפונים: 08-9787377, 08-9787336.

זכות ערעור תוך 45 יום לבית המשפט העליון.

ניתנה והודעה היום, כ"ד תמוז תשע"ז, 18 יולי 2017, במעמד הנוכחים.

יחיאל ליפשיץ, שופט